

MARJİNALİST DÖNÜŞÜM VE BUGÜNÜN DÜNYASI

Metin SARFATI

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Fransızca Kamu Yönetimi Bölümü Kefeliköy Cad. Tarabya-İstanbul
E-posta: metin.sarfati@marmara.edu.tr

Özet

Valéry daha 1930'larda, kargaşanın, düzensizliğin ve daha önemlisi istikrarsızlığın modern dünyanın temel niteliği haline geldiğini söylerken bugünün de ipuçlarını veriyordu.

Gerçekten de bugünün insanının ruhsal yapısını kavramaktan, siyasal oluşumların analizini yapmaya varıncaya kadar birbirinden ilk bakışta kopukmuş görüntüsünü veren bir dizi olgunun tahlili, 20. yüzyılın başındaki hatta ondan da önce 19. yüzyılın sonundaki büyük dönüşümü kavrayabilmekten geçiyor.

Savunulacak tezde, ekonomi politiğin tarihindeki Walrasçı devrimin yankısını 20.yüzyılın başında, önce estetik düzeyde bulduğu ileri sürülecektir. Devrimsel dönüşüm böylece çift yönlü olacak, ekonomi politiğin ve sanatın yörüngesi 20.yüzyılda önceki dönemden tümü ile farklılaşacaktır.

Artık Smith'in, Balzac'ın dünyasının dışına çıkmıştır.

Yeni dönemin insanı dünyayı "fayda" kıstasında algılayıp değerlendirecektir.

Romandan resme tüm bir sanatın "insan" yorumu ve dili de örneğin Mallarmé-Kafka sürecinde, ekonomi politikteki marjinalist dönüşüme uygun olarak biçimlenecektir.

Ekonomi politikteki marjinalist dönüşüm 20.yüzyılın başından bugüne, sanattan siyasete tüm değişimlerin asli belirleyicisi olacaktır.

İstikrarsızlık ekonomi politikten sanata oradan siyasete günümüzün temel karakteristiğini verecektir.

Anahtar Kelimeler: Marjinalist, İstikrarsızlık, Fayda

Alan Tanımı: İktisat ve İktisadi Düşünce Tarihi

MARGINALIST TRANSFORMATION AND TODAY'S WORLD

Abstract

While Valéry was commenting on the fact that riot, disorder and more importantly instability has become a fundamental quality of the modern world in 1930s, he was also clueing in on today's world.

Actually, analysis of a series of events which seem apart from each other at first sight from comprehending the mental structure of today's people to analyzing the political constitutions, get through comprehending the big transformation that took place in the beginning of the 20th century, and even before that, in the end of the 19th century.

In the thesis to be defended, it will be suggested that the revolutionary reflection of Walrasian revolution in the history of economical politics was at an esthetic level in the beginning of the 20th century. Hence, revolutionary transformation will be bidirectional and the orbit of economical politics and art will differentiate completely from the period before the 20th century.

Now, we get out of the world of Smith, Balzac.

People of the new era will perceive and evaluate the world with the criterion “benefit”.

From novel to painting, “human” interpretation and language of all arts, e.g. within the process of Mallarmé–Kafka, will be formed according to the margianist transformation that took place in economical politics.

Margianist transformation in economical politics will be the determinant of all changes from art to politics, from the beginning of the 20th century to today’s world.

Instability will give the basic characteristic of today, from economical politics to art and politics.

Keywords: *Marginaist, Instability, Benefit*

JEL Classification: B0

1. GİRİŞ

1870 tarihi yaşadığımız dönemi belirleyen büyük bir *kırılmaya* tanık olacaktır; Hume, Smith, Ricardo’nun ekonomi politığının tarihin ve bilim dünyasının çöplüğüne atılmasının zamanı gelmiştir. Ekonomi politığın felsefesi ile ona ait olan insan portresi ve toplum yapılanma modelinin artık eskidiği ilan edilecektir. Marxist ideolojiden duyulan büyük tedirginlikten veya saf bilimsel nedenlerden kaynaklanıyor olsun Walras, Menger’le başlatılan sürece “devrim” demenin bir sakıncası olmayacaktır. Moderniteden postmoderniteye, kapitalizmden postmodern kapitalizme, fabrika kapitalizminden, finansal kapitalizme geçişin temelleri bu dönüşümle atılmaya başlayacaktır.

Neo klasik “devrim”le birlikte sanayi kapitalizminin finans kapitalizmine doğru dönüşebilmesinin teorik temelleri atılmıştır. Sürecin yansımaları ve getirdiği alt üst oluşlar bilimsel düzeyden iktisadi düzeye oradan kültürel düzeye tüm insan ve toplum yaşamını kapsayacaktır. İktisat artık, nihayet “bilim” kimliği ile her türlü “ideolojinin” dışında ve “etik” karşısında tarafsız kalarak “a moral” olduğunu savlayacaktır.

Marjinalist “devrim”in Walras’la başlattığı büyük *kırılma* yeni insanı ve yeni toplumu biçimlendirirken yansımalarını kaçınılmaz olarak estetik düzeyde de bulacaktır. Walras, ekonomi politığın “saf bilim”ini yapmaya koyulduğunda oradan bugünü belirleyeceğinin farkında mıdır bilinmez ama Gide’in “Kalpazanlar” romanından başlayarak estetik düzeyde de büyük bir *kırılma* boy gösterecektir. Diğer bir deyişle ekonomi politik düzeyindeki değişim 1. Dünya savaşından itibaren yankısını estetik düzeyde bulacaktır. Savaş sonrasında bunalımında ekonomi politik ve estetik düzeydeki oluşumlar *reel* olanın *sürreel* olana dönüşünü verirken postmodern kapitalizmin ve onun dünya algısının da hazırlayıcılığını yapacaktır.

2. MARJİNALİST “DEVİRİM”?

2.1 Kırılma

Bugün varılan noktanın klasik ekonomi politiğin inşa etmeye çalıştığı bir dünyanın izlerini taşıdığı ileri sürülemez. Bugünü okumak 1870’lerin değerlendirilmesi ile mümkün olacaktır. Modern ötesi dönem veya postmodernite ancak Walras’tan bugüne bakarak anlaşılabilir.

Walras “ekonomi politiğin”de (éléments d économie politique pure) bugünün iktisat biliminin temellerini atmaya adaydır. Ekonomi politiğin “saf bilimini” yazmaya koyulduğunda günümüze kadar etkilerini sürdürecektir ciddi bir devrimsel dönüşüme yol açacağı farkında değildir herhalde.

Walras ile önce klasiklerin ekonomi politiğinin bilimsel niteliği kuşkulu hale getirilmiştir. Ardından sosyal bilimlerden kopuş süreci başlamıştır.

Walras’a göre Smith’in yapıtının amacı önemlidir fakat burada bir bilimin konusunu teşkil edecek herhangi bir şey bulunmamaktadır. Walras’a göre “bir bilim tanımı gereği zararlı veya zararsız bir sonuç gözetmeyi amaçlamaz, saf gerçekliği arar.” (Walras,1926:7). Walras böylece iktisatın etikle ilişkisini keserek onu bir bilim düzeyine getirmek istemektedir.

İktisat bilimindeki bu yeni yönelim 20. yüzyıldan bugüne izlerini ve etkilerini edebiyat, müzik, sanat ve genel olarak estetik düzey üzerinde hissettirecektir. Siyasi ve toplumsal düzey bu değişimin etkileri ile yeni baştan biçimlenecektir.

Bugünün dünyası ve insanı bu güçlü dönüşümlerin ürünü olacaktır.

Mallarmé bir yerde sanatçı dehasını yansıtan bir cümle kullanır. Şöyle der; “her şeyi ekonomi politikte ve estetikte bulabilirsiniz”.

Ekonomi politik-estetik bileşkesi, çatışmaları ve çelişkileri ile birlikte bu kez 18. ve 19.yüzyıldan farklı olarak postmodernizmin insanını verecek, toplumsalını biçimlendirecektir. 20. yüzyılın başındaki Walrasgil kırılma bu değişimin temel dinamiğini verecektir.

1870’lerden 1. Dünya savaşının sonuna doğru giden dönemde bu iki düzeydeki dönüşüm süreci ve Mallarmé’nin önerisi çerçevesinde, yaşanan çağın temel kırılmalarının ipuçları da bulunabilecektir.

Smith-Marx ekseninden Walras-Pareto eksenine geçiş, Balzac-Zola ekseninden Mallarmé-Cézanne eksenine kayışla birlikte değerlendirildiğinde estetik düzeyin ekonomi politik düzeyindeki oluşumlar sonucunda ve aynı doğrultuda belirlendiği görülecektir.

Estetik düzeyde reel olandan sürreel olana geçiş ancak ve sadece ekonomi politikteki geçiş ve kırılmalarla betimlenebilirse, ancak bu süreci anlamakla kavranabiliyorsa Gide (André) den geçerek Balzac-Mallarmé kırılması Smith-Ricardo-Walras, Menger kırılmalarında ancak okunabildiğinde anlam kazanıyorsa ekonomi politik-estetik ilişkisi veya tezin ana noktası olarak parçalanması süreci 20. yüzyıldan bugüne büyük bir oluşumun en azından ipucunu verecektir.

Kırılma temelde *sembol* ile *şey* arasında olacaktır (Goux,1984:9). Diğer bir deyişle temsil edenle temsil edilen arasında olacaktır. Ekonomi politikte değerler denk düştüğü içerikten kopuşu, sanatta anlatım biçiminin denk düştüğü duygudan kopuşu ile tamamlanacaktır.

Smith-Marx sürecinde “üretim için gerekli emek miktarı” malın sabit bir değerini verebiliyordu (Goux,1984:10). Bu değer malın bizzat içindeydi. Marjinalist dönüşümle ekonomi politığın *değer teorisi* yanlışlanacaktır. İnsan emeği artık değerın objektif bir iktisadi ölçütü olmayacaktır.

Değer artık temsil ettiği *şeyin* içinde olmayacaktır. *Şeyin* bizzat kendisi böylece *değersizleşecektir*. Bu durumda kaçınılmaz olarak değerli olan zaman boyutunu kaybedecektir. Bugün değerli olanın yarın *değersizleşmesi*, bu an değerli olanın bir an sonra *değersizleşmesi* kaçınılmaz olacaktır.

Öte yandan neo klasik teorinin emek-değer değil fayda- değer olarak anılmasına aldanmamak gerekecektir. Çünkü fayda aslında yararlı olana değil, ihtiyaç karşılığı olana değil zevke tekabül edecektir.

Kuram temel felsefesini hedonistik bir felsefenin üzerine oturtacaktır.

André Gide’in amcası iktisatçı Charles Gide subjektif teorinin savunucusu olarak şöyle diyecektir. “Değer bizde şeylerin ışıltısının uyandırdığı bir istekten ibarettir. İsteğimizin sürekli değişen ışınları doğrultusunda olur bu. Daha önce değerli olan bu an artık değerli değildir” (Gide,1883:67).

Değerin Walras’ta objektif içeriğini kaybedip istikrarsızlaşması süreci I.Dünya savaşından itibaren başka bir gelişme ile somutlanacaktır. Altın esaslı para terk edilecektir. Para da böylece temsil ettiğinden bir anlamda uzaklaşacaktır. Değişim değerinin sembolü olarak merkezi bir referans metaforu olarak anlamı kalmayacaktır.

Sembol ile, para ile, içeriği arasındaki, sembol ile temsil ettiği *şey* arasındaki *denksizlik* sorunu veya *yabancılaşma* yeni dönemin somut göstergesi olacaktır Para-altın sistemi üzerinde yapılmış bir değer sisteminin tükenmesinin yolu böylece açılacaktır. Para artık hayali bir meta olacaktır.

Değerin Walras’la beraber temsil ettiği *şeye* yabancılaşması 1870’li yılların sonundan birinci dünya savaşının bitişine doğru ekonomi politik düzeyinde yaşanan gerçekliğin bu kayganlaşması süreci, estetik düzeyde benzer bir kayganlıkla perçinlenecektir.

Smith-Walras kırılması etkisini Balzac-Mallarmé kırılmasında hissettirecektir. Paranın anlatıldığı üzere artık kuşkulu hale gelen realitesi veya *simgenin şeyden kopması*, yankısını ve etkisini dil-duygu kopuşunda, yabancılaşmasında bulacaktır; 1920’ler Gide’in başyapıt niteliğindeki *Kalpazanlar* ‘ının yayınlanmasına tanık olacaktır (Gide,1925).

Andre Gide ile beraber anti roman, realist romanın Balzac’ın veya Maupassant’ın *gerçeği* anlatımının sonunu getirecektir. Örneğin Anna Karenina’nın sağlam insanların, Madame Bovary benim diyebilen Flaubert’in realizmi bitecektir.. Cezanne’dan Kafka’ya oradan Michel Butor’a yeni bir dönemin önü açılacaktır; süreç ekonomi politik düzeyindeki değişimlere koşut olacaktır. Walras’la beraber “*ekonomi politığın insanı*” bir anlamda gerçekliğini kaybetmişti. Artık tarihin içinden gelen belli bir coğrafyaya ve sınıfa ait, onların ürünü olarak belli bir etik içinde ele alınmasından vazgeçilecektir. Ekonomi politığın kurucusu Smith bu anlamda eleştirilirken buna paralel bir şekilde örneğin bir Zola’nın kahramanlarını ele alış şekli ve nesnel gerçekliğe uygun anlatımı da ağır bir şekilde tenkit edilecektir.

Bundan böyle roman kahramanları da klasik ekonomi politığın insanı gibi artık reel olmayacaktır. Gerçekliğin egemenliği veya Roland Barthes’in deyişi ile gerçeğin etkisi artık reddedilecektir.

Paranın gerçekliği bitirken, romanda da kahramanın duygusunun gerçekliği artık ele alınmayacaktır.

Yeni romanda artık gerçek dünya sistemli olarak dışarıda bırakılacaktır. Kişiler toplumsal belirlenimleri ve nitelikleri ile ele alınmayacaktır. Kafka'nın kahramanlarıyla Balzac'ın kişileri arasında pek az ilişki olacaktır (Grillet,1989:30). Yeni romanda nesnelere, yazarın veya okuyucunun gerçek ya da düşsel algıları dışında bir yeri yoktur. (Grillet,1989:53).

Görüldüğü gibi ekonomi politik düzeyindeki *şey* ile *sembolü* arasındaki yabancılaşma estetik düzeyde, romanda, duygu ile dil arasındadır. *Şey* ile *sembol* arasında çift yönlü bir kırılma yaşanmaktadır. Nesnellik yerini yazarın ve okuyucunun subjektivitesine bırakmıştır. Romancının dili kahramanın duygusunun ifadesi olmaktan çıkmıştır. Romancı dili ile duyguyu yaratmaya dönük olacaktır.

Nesnellik Walrasçı dönüşüm ile birlikte ekonomi politik düzeyinde yok edilmiştir. Değer artık subjektiftir. Para sahiciliğini kaybetmiştir. Estetik düzeyde de objektivite artık yoktur. Grillet'in alaycı bir dille söylediği gibi "nesnellik olsa olsa her şeyi bilen tanrıya aittir." (Grillet,1989:55).

Artık nesnellik, sahicilik, ekonomi politikle beraber nasıl eskide kaldı ise Balzac'ın Tolstoy'un romanları da geçerliliğini kaybetmiştir; Grillet, şöyle betimler değişimi:" Balzac'tan ve bütün bunlardan geriye çok şey kalmadı bugün. Burjuva sınıfı hak ve ayrıcalıklarını yavaş yavaş yitirirken, düşünce özcü ilkelerinden ayrıldı, "phénoménologie" gitgide bütün felsefe araştırmalarının alanını kapladı. Fizik bilimleri süreksiz olanın saltanatını ortaya çıkardı. Bütün bunların yanı sıra, ruhbilim toptan bir değişme geçirdi. Bunun sonucu, çevremizdeki dünyaya verilen anlamlar bölümlü, geçici hatta çelişik bir kimlik kazandı" (Grillet,1989:57).

Görüldüğü gibi ekonomi politikte değerın sürekliliğini yitirip,yukarıda açıklandığı gibi anlık olması ,bu gelişime denk düşecek şekilde estetik düzeyde de *anlamı* sürekli olmaktan çıkarmıştır.Gerçeklik artık geçicidir, hatta Kafka'nın "şato"sunda kahramanın ismi sadece " K" dır. Başka bir şeye gerek kalmamıştır. Ekonomi politikte dünya nasıl artık düşsel ise sanatta da bir imgeler dünyasına, bir hayal dünyasına adım atış vardır.

Ekonomi politikte ve estetik düzeydeki değişimler borsa döneminin ve insanının oluşumunu hazırlamaktadırlar; fabrika kapitalizmi, finans kapitalizmine, borsa kapitalizmine yerini bırakarak günümüzün dünyasının temellerini atmışlardır.

André Gide, amcası Charles Gide'e destek vermek istercesine fiktif bir dünyayı anlatmaktadır. "Kalpazanlar"da sahte para, sahte babayla ve sahte ilişkilerle bütünleşecektir. Sahte para romanda temel bir metafor olarak verilmekte onun aracılığı ile ekonomi poliğin dünyasındaki temel kırılmaların estetik düzey üzerindeki yansımaları dile getirilmektedir. Sahte para devletin suç saydığı bir eylem iken, karşılığında devletin artık altın verme taahhüdünün kalmadığı bir eylem suç olmaktan çıkarılmıştır. Halbuki işaret edildiği gibi bu para da artık *geçek para* değildir. Devlet de artık bu boyutu ile sahteliğin tescil edildiği bir yerdir öyle ise. Romanda baba da gerçek değildir. Gide'de aşklar da sahtedir.

Romanın ismi "Kalpazanlar" dır; önce sahte para basanlar vardır. Sonra sahte duygular vardır. Chartier'in deyişi ile "romanda gerçeklik dans etmeye başlamıştır". Bu, ekonomi politikte de altın esasından ayrılma ile birlikte değişken kurlar sistemini hatırlatmaktadır. Ekonomi politiğin gerçekliğinin kayganlaşması da Chartier'nin deyimi ile benzetme yaparak "kurların dans etmeye başlaması" olarak ifade edilebilir.

Gide'in kahramanı romanda şöyle demektedir: "Benim için şiirselin dışında kendim dahil hiçbir şeyin gerçekliği yoktur. Bazen gerçekten var olmadığımı ve sadece var olduğumu hayal ettiğimi düşünüyorum. İnanmaya en çok zorlandığım şey kendi öz gerçekliğimdir."

Yazar bu gözlemi daha sonra romandaki kişinin aşk ile ilgili düşüncesi ile tamamlıyor. "İnsan sadece hissettiğini hayal ettiği şeyi hisseder. Duygular düzeyinde gerçek, hayalden ayırt edilemez. Ve sevmek için sadece sevdiğini hayal etmek yeterliyse" (Gide,2008:76).

Gerçekliğin artık var olmadığına ilişkin Gide şöyle diyecektir: "Ancak özel psikolojik gerçeklik var olabilir ama sanat ancak genel düzeyde var olabilir. Tüm mesele işte bu geneli özelle ifade etmekte yatıyor" (Gide,2008:185).

Roman, Walras'la başlayan yeni dönemi hem yansıtmakta hem tanıklık etmektedir. Burjuvazinin bildik sağlam değerleri teker teker yok olmaktadır. Duygularımızın irrealitesi ile hayallerimizin, rüyalarımızın gerçekliği birbirinin içine geçmiştir. "Kalpazanlar'da, paranın altın esasından kopup sadece mübadele aracı olması kendi başına bir değeri olmamasının dil ve edebiyat üzerindeki etkisi ustaca anlatılmaktadır" (Chartier,1991:187).

Anti romanın "kendi gerçekliğini" vermesi ile gerçekliklerin artık ayrışmasının ve çoğalmasının önu açılmıştır. Nesnel ve tek gerçekliğin var olduğu bir dünya artık hayal olacaktır.

Bu dönüşümle bugünün postmodernitesinin, imgeler dünyasının önu açılmaktadır.

2.2 Bugünün Dünyası

Bugünün dünyasının, borsa döneminin hazırlayıcısı ne Smith'tir ne de Hume'dur. Örneğin Hume paraya ve onun kışkırttığı hayal dünyasına, banka, finans, kredi işlemlerine pek sıcak bakmamaktadır. Ve kağıt paranın yaygınlaşması da cazip gelmemektedir. 1752 de para üzerine bir denemesinde paranın bir mübadele, ticaret metası olmadığını söyler. Şöyle der : "sanayileşmiş bir krallıktan paranın yok olup gitmesinden çok kaynaklarımızın tümünün ve ırmaklarımızın tükendiğini görmek beni endişelendirecektir".

Klasiklerin dünyasında tıpkı Maupassant'da ve Balzac'ta olduğu gibi para sağlamdır ve sahibidir, hayale yer yoktur. Borsaya da yer yoktur. Bugünün dünyası ise Charles Gide'in ekonomi politik kitabında açıkladığı ünlü Gresham yasasının"kötü para iyi parayı kovar "ilkesine göre oluşmaktadır sanki.

André Gide romanında şöyle diyor: "Herkesin sahtekar olduğu bir dünyada sahtekar olmayan, gerçek olan en büyük suçlu olur." Bugün ise paradoksal olarak sahte olan, gerçek olmayan, estetik düzeyde ve ekonomi politikte artık gerçek olmuştur.

Sahte olanla gerçek olan Charles Gide'i anımsatırcasına gecenin alaca karanlığında birbirine karışmış ve "ahlak " yok olmuştur.

Estetik ile iktisat karşılıklı etkileşimle postmodernitenin kendine özgü değerini ve değerlerini daha doğrusu nesnel *değer* in olmadığı dünyasını inşa etmektedir. Walras'ın, değerini değerini yok ettiği, paranın artık sahte olduğu bir dünyada "*ahlak*"tan da bahsedilmeyecektir.

Ekonomi politik düzeyinde değer gerçekliğini yitirmesi, paranın sahiciliğini yitirmesiyle bütünleşmiştir. Gide'in romanında sahte ilişkiler gerçek olmayan *benler*, duygular düzeyinde bir kırılmaya tanıklık etmektedir. Dil artık gerçekliği ifade etme aracı olmaktan çıkıp gerçekliği bizzat yapma işlevi görmeye başlamıştır. Modernitenin sübjektivizmi, postmoderniteye geçerken

doruğuna çıkmıştır. Bu durumda kaçınılmaz olarak oluşan görüntü- öz çelişkisi sürreal sanatı biçimlendirmiştir. Estetik düzeyde ekspresyonizm sübjektivist algının zirvesidir. Sanatçı önce kendi *beninin* duygularındaki gerçekliği verecektir. Seurat ile Cézanne, Courbet, Monet ve empresyonistlerin tersine gerçek dünyayı kendi sezgisel denetim mekanizmalarından geçirek dışarıya yansıtmışlardır.

Cézanne gerçekliğe öznel bakışın doruğuna çıkarak *süje* ile *şey* arasındaki ilişkide *şeyin* süjenin isteklerine göre biçimlendiğini söyleyecektir.

Günümüz dünyasında böylece *şey* bireyin egemenliğine girmiştir. Bireyin perspektifi Walras'tan, Gide'den geçerek Cézanne ile birlikte artık sadece "kendi" doğrultusundan ibarettir.

Heidegger'in, Dumont'un *hiperendividüsü* çağımızın gerçekliği olarak ve Nietzsche ile birlikte gündemdedir. Kaygan zemin veya borsa veya istikrarsız para güçlü olmayı gerektirecektir. Spekülasyon yapabilmeyi gerektirecektir. Çağın bireyi Mises'in deyişi ile spekülâtördür.

Değerin, bireysel isteğin anlık olduğu bir dünyada egosunun doruğundaki günümüzün insanına Smith'ten değil Bentham'dan, Condillac'tan ve Walras'tan çıkılan yolda varılmıştır.

3. SONUÇ

Mallarmé'nin "herşeyi"nde kastedilen, ekonomi politik ve estetik düzeylerin bütünlüğüydü. Günümüzde ise bütünlük parçalanmıştır Estetik Smith'in bütüncül anlayışındaki yerinden koparılmıştır. Parçalanmış bütünlük, Freud'un parçalanmış kişiliklerini yaratmıştır.

Debord "gerçekten baş aşağı edilmiş bir toplumda gerçek yalnız belli bir anıdır"der (Debord,1992:21). Kendi önceliği ile ve imgesi ile yaşayan bir bireyin dünyası Gide'in romanında kendinden dahi kuşku eden bireyin kurgusunu yansıtmaktadır.

Ekonominin insan yaşamına tümü ile egemen olduğu bir toplumda birey de tümü ile ona egemen olmayı düşlemektedir. "Var olma"nın "sahip olma"ya dönüştüğü iktisadileşmenin ilk aşaması; bugün yine Debord'un deyişi ile *görünmeye* dönüşmüştür. *Görünme* de bir anlamda hayale denk düşer. Hayalin gerçek ile her çakışması bir krize denk düşecektir... Bugünün hayal toplumu Smith'in değil Condillac-Walras çizgisinin ürünüdür. Marjinalist dönüşüm bugünün temel dinamiğini oluşturmuş, bilim ile moral arasında derin bir çatlak oluşmuştur.

KAYNAKLAR

Bergson, Le Choc. La première édition critique de Bergson sous la direction de Frédéric Worms, Paris, Ed. Presses Universitaires, 1927

Butor, Michel. Roman Üstüne Denemeler, İstanbul, Düzlem Yayınları, 1991

Calvino, Italo. La Spéculation Immobilière, Paris, Ed. Seuil, 1990

Chartier, Pierre. Les Faux-Monnayeurs, Paris, Ed. Gallimard, 1991

Debord, Guy. La Société du Spectacle, Paris, Ed. Gallimard, 1992

Gide, André. Les Faux-Monnayeurs, Paris, Ed. Gallimard, 1925

Goux, Jean-Joseph. Accrochages, Paris, Ed. Desfemmes, 2007

Goux, Jean-Joseph. Frivolité De La Valeur, Paris, Ed. Blusson,

Goux, Jean-Joseph. Les Monnayeurs Du Langage, Paris, Ed. Galilée, 1984

Goux, Jean-Joseph. Renversements, Paris, Ed. Desfemmes, 2009

Grillet, Alain Robbe. Yeni Roman, İstanbul, Ara Yayıncılık, 1989

Menger, Carl. Investigations into the method of the social sciences, Paris, Libertarian Press, 1996

Sarfati, Metin. "Ekonomi Politigin İnsanı" "Kim"dir? , İstanbul, Derin Yayınları, 2010

Sarraute, Nathalie. Yönelişler, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1967

Valéry, Paul. Regards sur le monde actuel, Paris, Ed. Gallimard, 1945